

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἐν Ἰσπανίᾳ Ἐκκλησία.

“Διό καί ἐνεκοπτόμην τά πολλά τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς· νυνὶ δέ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν δέ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὥς ἐάν πορεύωμαι εἰς τὴν ΣΠΑΝΙΑΝ ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐλπίζω γάρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ’ ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐάν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ”. (Παῦλος, Πρὸς Ρωμαίους, ιε', 22-24).

Βρισκόμαστε στὸν α' αἰῶνα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ἡ μακρινὴ ἐσχατιὰ τῆς Εὐρώπης, ἡ χώρα ὅπου οἱ στῆλες τοῦ Ἡρακλέους ὀριοθετοῦν τὸ δυτικὸ ἄκρον τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, ἐτοιμάζεται νὰ δεχθεῖ τὸ λυτρωτικὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου. Παρὰ τὴν ὑπαρξὴ ἀρχαίων μαρτυριῶν ἢ προσωπικὴ μετάβαση τοῦ ἀποστόλου Παύλου στὴν Ἰσπανία δέν τεκμηριώνεται ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης. Ἄμεσοι καὶ αὐτήκοοι ὁμως μαθητὲς τῶν Ἀποστόλων, εἶναι βέβαιον ὅτι εὐαγγελίζονται τὴ χώρα τῶν Ἰβήρων, ὅπως ἡ ἁγία Πολυξένη πού θά συναντήσουμε στὸ πρῶτο συναξάρι τοῦ βιβλιαριδίου τούτου.

Μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπισκόπων τῆς Ἰσπανίας ἀναφέρονται οἱ: Τουρκουᾶτος, Κτησιφών, Σεκουῖνδος, Ἰνδαλέχιος, Καϊκίλιος, Ἡσύχιος, Εὐφράσιος κ.τ.λ. Διοικοῦν τὴν νεοσύστατη «ἐν Ἰσπανίᾳ» Ἐκκλησία σὲ ἰσάριθμες ἐπισκοπικὲς ἑδρες. Περί το 304, κατὰ τὴν

Σύνοδο της Ἑλβίρας ἐμφανίζονται στή χώρα 19 ἐπισκοπές καί πολλές ζωντανές καί πολυπληθεῖς χριστιανικές ἐνορίες.

Μετά τοὺς διωγμοὺς τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἰσπανική Ἐκκλησία δοκιμάστηκε πολὺ σκληρά καί κόσμησε τή θριαμβεύουσα ἐκκλησία μέ πολυπληθεῖς μάρτυρες, ἀκολούθησε περίοδος μεγάλης ἀνθησης. Στή Σύνοδο τῆς Ἀρελάτης τό 314 ἔλαβαν μέρος 6 Ἰσπανοὶ ἐπίσκοποι. Στήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο τό 325 πρωτοστάτησε ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος Κορδοῦης Ὅσιος. Ὁ ἴδιος μαζί μέ ἄλλους 5 ἐπισκόπους τῆς χώρας του μετέσχε τῆς Συνόδου τῆς Σαρδικῆς τό 343. Αὕτη τήν ἐποχή ἡ Ἰσπανία ἔδωσε ἀξιόλογους θεολόγους συγγραφεῖς πού ἄφησαν σημαντικά ἔργα, ὅπως ὁ Ἑλβίρας Γρηγόριος καί ὁ Λισσαβῶνος Ποτάμιος. Στούς τότε ποιητές καταλέγονται ὁ Ἰουβέγκος καί ὁ Προυδέντιος (Δ΄ αἰώνας).

Κατόπιν ξέσπασε τό αἵρετικοασκητικό κίνημα τοῦ Πρισκιλλιανοῦ πού προκάλεσε σοβαρή κρίση στήν Ἰσπανική Ἐκκλησία καί κράτησε μέχρι τά μισά τοῦ Ε΄ αἰώνα. Στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ Ε΄ αἰώνα, λόγω τῶν ἐπιδρομῶν γερμανικῶν φύλων, ἓνα μέρος τοῦ ἰσπανικοῦ κλήρου μετανάστευσε στήν Ἀφρική. Στίς ἀρχές τοῦ ΣΤ΄ αἰώνα ἡ χώρα κατέχεται ἀπό Βησιγότθους καί Σουηβούς. Οἱ Βησιγότθοι εἶναι Ἀρειανοὶ ἐνῶ οἱ Σουηβοὶ ἤδη ἀπό τά μέσα τοῦ Ε΄ αἰώνα ἔχουν προσέλθει στήν Ὀρθοδοξία κατ' εὐθείαν ἀπό τόν παγανισμό, γίνονται ὅμως ἀργότερα κι' αὐτοὶ ἀρειανοὶ γιά λίγο καί ὄχι ὅλοι. ἐνῶ ὀριστικά ὅλος ὁ πληθυσμός καταλήγει στήν ὀρθόδοξη πίστη κατὰ τήν Γ΄ Σύνοδο τοῦ Τολέδου τό 589 χάρις στό ἔργο τοῦ ἁγίου ἐπισκόπου τῆς Σεβίλλης Λεάνδρου. Ἡ Ἰσπανική Ἐκκλησία, ὑπὸ τήν προστασίαν ὀρθοδόξων πλέον βασιλέων καί μέ τήν παρουσία μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ὅπως ὁ Λεάνδρος, ὁ Ἰσίδωρος, ὁ

Βραύλιος, ὁ Ἰδελφόνσος καὶ ὁ Ἰουλιανὸς Τολέδου, ἐπηρεασμένων ἀπὸ τὰ ἰδεώδη τοῦ Βυζαντίου, ζεῖ τοὺς ἔνδοξους ἐκκλησιαστικούς αἰῶνες της.

Ὁ μοναχισμὸς ἀνθεῖ. Ὁ μοναστικός κανόνας εἶναι ἔργο τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου Σεβίλλης. Παράλληλα ἀναπτύσσεται ἡ λειτουργικὴ παράδοση πού ἀργότερα πῆρε τὸ ὄνομα βησιγοθικὴ ἢ μοζαραβικὴ, προσφυνέστερα θά λέγαμε «ἰσπανικὴ». Κατ' αὐτὴν τὴν περίοδο ἡ Ἰσπανικὴ Ἐκκλησία ἀσκεῖ ἰσχυρὴ πίεση γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν Ἑβραίων πού ζοῦν στὴν Ἰσπανία.

Ἐτσι φθάνουμε στὸν Η' αἰῶνα, ὁπότε, τὸ 711, ἡ Ἰσπανία ὑφίσταται τὴν ἀραβικὴ ἐπιδρομή. Ἡ Ἐκκλησία, πλὴν ὠρισμένων περιπτώσεων (ἅγιος Εὐλόγιος Κορδούης) ἔτυχε γενικά ἥπιας μεταχείρισης. Παρέμεινε διαιρεμένη σέ 3 ἐκκλησιαστικὲς ἐπαρχίες μὲ 29 ἐπισκόπους. Τὸ Θ' αἰῶνα ἐντείνονται οἱ διωγμοὶ ἐνῶ μετὰ ἀναφαίνονται ἐπὶ πλεόν καὶ αἱρέσεις ὅπως ὁ ἀδοπτιανισμὸς, ὁ ὁποῖος μαζί μὲ τὴν ἀραβικὴ τυρρανία προσθέτουν πληγὲς στὸ μαρτυρικὸ σῶμα τῆς Ἰσπανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Ρώμη ἀρχίζει, ὅχι χωρὶς ἀντίδραση, νά ἐπιβάλλει τὸ τυπικὸ της καὶ τὴν παράδοσή της, ἕως ὅτου ἐπῆλθε ὁ πλήρης ἐκλατινισμὸς πού παγιώθηκε μὲ τὸ ὀριστικὸ σχίσμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία.